

METROPOLITNÍ OZVUČNÁ DESKA 2.2
22. 6. 2013

Kulaté stoly – ZÁPIS

Stůl 1: Metropolitní plán - střed

Tématem diskuse bylo deset základních tezí Metropolitního plánu Prahy připravených v Kanceláři metropolitního plánu na Útvaru rozvoje hlavního města Prahy, které v úvodní přednášce společné pro oba stoly (zvláště diskutován bylo téma střed a okraj) představil Roman Koucký.

1.kolo

Zelený pás nebo zelené hradby by neměly být fortifikací tak, aby se Praha zahleděla jen sama do sebe. Uvažované území, za které má mít Praha zodpovědnost je mnohem větší než samotné správní hranice. Jaká bude kontrola území „za hradbou“? I vzhledem k dnešní poloze dálničního okruhu (Vladimír Sitta). Předložená teze je prvním návrhem, hovoříme o tématech, která považujeme za důležitá a zelený okraj je určitě jedním ze zásadních. Návrh vznikl ještě před podepsáním Memoranda o spolupráci mezi hlavním městem Prahou a Středočeským krajem. Poprvé po Listopadu lze uvažovat o určité kooperaci, synergie Manuálu veřejného prostoru, Strategického plánu, Metropolitního plánu Prahy a Středočeského kraje nabízí nové možnosti (Roman Koucký).

Ano, Praha by měla mít teritoriální plán, který má širší záběr. Rozhodně si však myslím, že presentace tezí a vizí pomocí zjednodušených obrazů je správná, celé to dostává „šťávu“ a sdílitelnost. Jedinou otázkou je, jaká je realizovatelnost takového plánu, byť by byl schválen, aby vše nezůstalo jen na papíře (Michal Mejstřík).

Iluze uzavřeného systému seřazení tezí je špatně (tetraktys). Musí zůstat otevřený. Praha je součástí aglomerace, ale je třeba uvažovat i o fragmentalizaci řešení (Zdeněk Zavřel). Již od počátku tvrdím, že Praha potřebuje aktivní výkres širších vztahů, který SZ nevyžaduje, ale je stěžejní (Roman Koucký).

Zelený pás je důležitý, pomáhá nejen Praze, ale zároveň i přispívá k identitě sídel v krajině okolo Prahy (Petr Štěpánek). Tyto teze mají rovněž přímou návaznost na KVP, je možné že se objeví v dílčích plánech, kde bude dále rozpracován (Pavla Melková). Skladba pásu bude různá, ale musí být komponován a být nezastavitelný (Roman Koucký). Hradby během 20. století byly zbourány, zelený pás nemá být bariérou. Není naopak uvnitř Prahy, na hranici starého a nového (Radim Perlín)? Rozhraní je správným pojmem, umožňuje propustnost (Pavla Melková).

Já patřím mezi ty, kteří už vidí presentaci tezí nového plánu po několikáté, a znovu musím zdůraznit, že je to takto dobře uchopitelné, ale mou výtkou je přečeňovaná fyzičnost. Jsou dříve lidé, kteří ovlivňují výstavbu města, nebo město, které ovlivňuje chování obyvatel v něm? Kompozice generuje a je zároveň generována. Dovolím si ještě poznámku, že spíše než zahuštění (města) bych použil pojem homogenizace, město pro 21. století je někde mezi 3. až 5. letokruhem Prahy (Jan Sedlák).

Řada věcí ve městě vzniká skutečně trochu samovolně, například Severní diametr (i když ho již definoval Sokol) (Roman Koucký).

Rozumím principu zpět dovnitř, nejde však primárně o to, že expanze je škodlivá, ale o to, jak atraktivnit město uvnitř (Martin Kloda). Bohužel my si klademe ve městě takové podmínky (oslunění, osvětlení, OTP), které v důsledku ničí město (Roman Koucký).

Já vidím presentaci také po několikáté a jako nejkomplikovanější spatřuji tezi 7 (Výšková regulace). Zejména vzhledem k tezi 2 (Historické město), pokud tyto teze dám na sebe, má to ukázat že v centru se chovám jinak, co se týče výšek (Kateřina Szentesiová).

Vrcholy 1 (Imploze architektury)-7 (Výšková regulace) -10 (Potenciál transformace vs. rozvoj) budou vyvolávat největší vášně. Jednotlivé vrstvy mají prioritu, a pokud dám na sebe tyto teze, tak 2 jako památková hodnota (NE institucionalizovaná) má samozřejmě prioritu. Ale je naprosto nezbytné hovořit o výškové regulaci, nelze ji donekonečna odsouvat (Roman Koucký).

Vysočany jsou geniální pro rozvoj města (nejen co se týče výšek), je nutné si však uvědomit, že věž není to samé co věžák. Já v těchto vizích ještě vidím, že ukážeme lidem jak číst město (Richard Biegel).

Je to velmi silné a myslím, že je potřeba silné podpory. Součástí tezí jsou i lokality, které jsou nejspíše vymezené i z hlediska mentálního, jak fungují, což by určitě mělo odezvu u běžných obyvatelů (Boris Redčenkov).

Ano, lokality budou předány jednotlivým městským částem a budou moci se k nim vyjádřit (Roman Koucký).

Možná by stálo za to říct na rovinu, že klíčovou tezí je primárně fyzický stav a teprve jako druží jsou lidé (Perlín). Prostor je definován rovněž demografií (Vít Masare). Fyzickou a nefyzickou oddělovat nelze, novým výkresem s ději, subcentry by možná došlo k určité korelaci (Lukáš Vacek). Ale však to není oddělené, pouze Metropolitní plán řeší fyzickou podstatu a Strategický plán bude řešit děje (Roman Koucký). Nesmíme zapomenout, pro koho to celé děláme. Kvůli Pražanům, ne kvůli Praze jako entitě, proto nelze oddělit děje a fyzično. Nemají být místo 5 (Vltava) děje, lidé (Jan Kasl)? Významné jsou rovněž osy kolejové dopravy, dochází ke koncentraci lidí a aktivit (Vít Masare). Rozhodně neakcentujeme dopravní systém, zdůrazňujeme význam prostranství a předprostory před nádražím se určitě do nich propíší (Roman Koucký). Železnice zůstává velmi dlouho ve struktuře stabilní (Richard Biegel).

2. kolo

Je nám představeno deset základních směrů, ale jaký je jejich podklad (nejen ...na základě dlouhé práce) (Tomáš Hudeček). Je toto výsledek analytické fáze nebo normativní náhled? Praha rozhodně potřebuje kompozici, ale musíme znát její funkcionalitu a tyto složky by měly být v souladu (Luděk Sýkora). Představujeme skutečně první návrhy tezí. Všechny předchozí plány vznikaly několik let a celé 20. století se nikdo nikdy neptal na metodiku. Nemůžeme dát zítra hotové výtvary a zároveň se zavděčit všem. Má být nejdříve strategie nebo územní plán? Vznikají současně a plán pouze definuje hřiště pro život města. Zadáání není možné diskutovat, proto jsme v mezičase připravili tyto teze, které však nejsou vrstvami budoucího plánu (Roman Koucký)!

Jak morfologie ovlivňuje funkcionalitu města? Pro běžného uživatele je fungování celého města důležitější než kompozice, ale i těmto lidem je potřeba dát vizi (Michal Kohout).

Některé věci nelze kvantifikovat, architektura není souborem čísel. Je potřeba naučit se číst město. (Roman Koucký).

Díváme se tedy na superorganický model města, celá prezentace je tak uspořádána, ale jaká je alternativa? Jak se případně přenést od celku k detailu, k lokálnímu (Jiří Sádlo)? Padesát let se začínalo vždy od detailu, ale musíme začít od celku. Každý plán je autorským dílem, alespoň v konceptu (Roman Koucký). Jediným autorským konceptem je Brasilia (O. Niemayer se vyjadřoval ke každému projektu) (Milan Körner). Já ale nechci vše dohlídat. Není potřeba vše kontrolovat, proto jsme tam, kde jsme. Díváme se na návrh, jak bych to udělal, kdybych měl volnou ruku (Roman Koucký).

Každá teze by měla mít svou funkcionalitu, například proč Severní diametr, jaký smysl to bude mít? Zelená hradba, proč tam je, má ochraňovat kompaktní město? Proč tady nejsou zelené prsty jako v Kodani (Luděk Sýkora)?

Proč máme být jako Kodaň, hledáme vizi Prahy (Roman Koucký)!

Kompozicí města je potřeba začít, nelze postupovat z několika sektorů a doufat, že se ve středu potkají. Jak vnímám proudy ve světě, tak existují zhruba dva hlavní, prvním je zjednodušený starý pražský a druhý je dvoustupňový (masterplan plus velmi podrobné plány nižší úrovně). Pokud se budeme zabývat pouze koncepcemi, pak hlavní architekt stává jen jakýmsi městským designerem (Tomáš Sklenář). V Praze existují centra odlišných řádů (Körner). Záleží na určitém levelu, ze kterého se na město díváme a v určitém můžeme mluvit například o polycentricitě Prahy (Michal Kohout).

Všechna tato schémata je nutné vnímat v průmětu. Teze 2 a 7, vznikají mi ostrovy, kde se můžu chovat výškově jinak. Sám o určité polycentricitě hovořím, vrstva 1+xx se má stát novým centrem Prahy. Avšak Praha zůstane monocentrická. Evropa staví nová centra vedle starého, Amerika nová na starých. Vždy se nacházíme již v existujícím městě. Severní diametr by byl prima rovný, ale nejsem Hausmann v Paříži (Roman Koucký).

Zapsal: Ing. arch. Michal Leňo

Stůl 2: Metropolitní plán – okraje

Stůl byl tematicky zaměřen především na okrajové části města. Přesto se diskutující věnovali rovněž obecným otázkám spojeným s problematikou pražského plánování (ať již strategického či prostorového) a v předchozí přednášce uvedené koncepci deseti základních ideových tezí pro Prahu.

Obecné připomínky k tezím plánu

Účastníci diskuze především rozdílně vnímali představení koncepce města. Kromě četných poznámek k "magii" pythagorejského uspořádání témat a zmínky o negativních konotacích slova triáda (čínská mafie) zaznělo celé spektrum názorů na věcnou stránku prezentace. Počínaje ohlasy zmiňujícími silnou autorskou vizi, kterou je třeba dále vysvětlovat v propojení na konkrétní problémy, popřípadě konfrontovat s alternativními studii jiných týmů (zmínka Osamu Okamury) až po názory, že se jedná jen o popis stavu bez návrhové části, nezohledňující procesy rozvoje města (Igor Kovačević). Petr Hlaváček vidí teze jako výslednice ideových i praktických debat, které je třeba dále precizovat pozitivními náměty a připomínkami. Jaromír Hainc jako zástupce zpracovatelského týmu zdůraznil, že se jedná o prvotní návrh tezí k diskusi, a vyzval k doplňování chybějících témat. Zároveň zdůraznil, že územní plán je pouze jedním z nástrojů správy města a další programové politiky jsou předmětem jiných nástrojů, zastřešovaných strategickým plánem.

Karel Maier zdůraznil potřebu uvažovat o soudobém městě jako o propojené síti vztahů. Nedostatečné zachycení aktuálních potřeb obyvatel, investorů a dalších subjektů, otázky, jak vůbec plánovat dynamické město, byly dalšími uváděnými výtkami k představenému plánu. Michal Kohout podotkl, že hledat strukturu a estetiku města je legitimní úkol, který vychází z podstaty práce architekta ("krása má vztah ke smyslu") a nevyklučuje se s uvažováním zmiňovaného dynamického prvku. Všeobecné shody došel názor, že je nezbytné pokusit se rozvoj města determinovat. Makrokompozice města by neměla být nadřazena jeho funkcionalitě, kompoziční principy naopak musejí vycházet z probíhajících činností (Luděk Sýkora).

Primátor Tomáš Hudeček podotkl, že Útvar rozvoje města, v jehož rámci je Metropolitní plán zpracováván, je nejlepší organizací svého druhu v České republice; očekává proto, že plán je od začátku koncipován v úzkém propojení s pokud možno nejúplnější znalostí území, jíž útvar disponuje.

Pražská aglomerace

Jaké jsou alternativní koncepty rozvoje a jsou v pražských podmínkách realizovatelné? Lze uvažovat uspořádání podél radiálních dopravních os, jak jej specifikoval fingerplan Kodaně, nebo rozvoj na bázi aglomerační polycentrické struktury, jejímž příkladem může být Londýn, ptal se Karel Maier. Metropolitní plán musí být schopen zhodnotit své ekonomické, sociální i environmentální dopady.

K opakovaně zmíněnému polycentrickému modelu města podotkl Milan Körner, že struktura center musí být hierarchizovaná. Metropolitní plán zobrazuje řadu jevů, o nichž se diskutovalo již před dvaceti lety při přípravě plánu celé aglomerace - Pražského regionu, zejména co se týče členění města na vrstvu vzniklou do 30. let 20. století, pás sídliště a vnější

plochy. Plán musí nezbytně reagovat na nepřiměřenou územní expanzi ze 70. let, která způsobila výrazné rozředění města. Zatímco například Barcelona má hustotu zalidnění 16 000 obyvatel/km², v Praze tento ukazatel dosahuje pouze hodnoty 2 600 obyvatel /km². Praze rovněž chybí ucelený systém integrovaných dopravních svazů, které by podpořily racionální hvězdicový rozvoj vnějšího pásu města. Způsob formování sídelní struktury vně administrativního území města je vůbec zásadním tématem, k němuž by plán měl zaujmout zřetelné stanovisko. Praha se musí k dění za její hranicí přinejmenším soustavně vyjadřovat, byť nemá konkrétní nástroje na ovlivnění tohoto procesu. Je zapotřebí představit dlouhodobé vize, na nichž se budou moci shodnout politické reprezentace Prahy i Středočeského kraje.

Vztah Metropolitního plánu k dalším nástrojům územního plánu byl předmětem příspěvku Tomáše Sklenáře, zástupce Ministerstva pro místní rozvoj. V něm bylo zdůrazněno, že sledovaný duch plánu je vlastně duchem dalšího vývoje Prahy. V procesu plánování je důležité dobře rozhodovat jak na strategické úrovni, tak v lokálních rozhodnutích stavebních úřadů. Proto je zapotřebí připravovat Metropolitní plán jako jeden z prvků hierarchie plánů, aby bylo zřejmé, které jevy jsou ošetřeny v které plánovací úrovni.

Kolik má Praha měst?

Jaromír Hainc stručně představil postup vymezování lokalit jako základních prvků popisu území. Jejich celkový počet by neměl přesáhnout 1000, každá lokalita je vymezena specifickým charakterem a označena unikátním názvem. Očekává se, že přesné hranice a definice lokalit budou postupně upřesňovány v diskuzi s městskými částmi. Dosavadní přístup územního plánování, projevující se navenek jako shluk barevných ploch, je potřeba změnit. Pozitivním rysem nového plánu je jeho zaměření na charakter, na to, jak má město vypadat. Lokality nevytvářejí hranice, ale základní stavební kameny, jejichž vymezením hledáme podstatu území. Představená koncepce metropolitního plánu rozlišuje centrální území a okraje města, přitom pro obě tyto vrstvy území by měla být ve všech koncepčních dokumentech města (od strategického plánu přes plán metropolitní až po manuál veřejného prostoru) respektována potřeba užívání diverzifikovaných nástrojů. Při vymezování lokalit je zapotřebí připustit, že se jedná o dynamické celky a v čase může a bude docházet k jejich přeskupování (Miloš Havelka).

V diskuzích zazněla řada příspěvků týkajících se vrstev města, jejich počtu, struktury a vymezení. Jan Sedlák upozornil na přítomnost "třetího" města, prstence transformačních území mezi centrem a vnějším pásem, který má potenciál typologicky i prostorově propojit oba městské letokruhy. Je správné zobrazovat okraj jako mezikruží (Tomáš Hudeček)? Praha potřebuje spíš než pevnou hranici (asociující oddělení, vyčlenění) vytvořit pásmo mezi hlavním městem a středními Čechami, kde dochází k setkávání obou sousedů a vzájemné výměně aktivit. Schéma nemůže fungovat rigidně, řada celoměstsky významných funkcí se nachází vně a naopak. Jako problematické bylo rovněž zmíněno používání pojmu periferie, který nelze vnímat pouze v jeho územní, ale také ekonomické dimenzi (Radim Perlín). Zástupkyně Městské části Praha 13 Zuzana Drhová pozitivně přivítala, že v ideové úrovni je odlišně chápáno řešení centra od pásu modernistického města na jeho okraji, které je legitimní fází vývoje Prahy, ale má zcela odlišné problémy s výraznými, především sociálními dopady. Je nutné hovořit o potenciálu pražských panelových sídlišť, přitom je nutné zabránit tendenci ze společenského mixu sídlišť vytvářet ghetta. Do sídlišť plynou velké subvence veřejných prostředků, jsou však často vynakládány nekonceptně a bezúčelně. Pravidla dotačních programů nezahrnují lidský faktor ani celkovou architektonickou kvalitu

revitalizace sídlišť (Petr Štěpánek). Především ve veřejném prostoru je nezbytné hledat a definovat kritéria této kvality, která není profesní obsesí, ale základním předpokladem plnohodnotného života (Pavla Melková).

Důležitá je rovina vztahu města k okolní krajině ve smyslu jejího formulování jako krajinného rámce. Koncepce zeleného pásu kolem Prahy by měla být doplněna jasně vyjádřenými zelenými prsty směřujícími k centru, které mimo jiné přispívají ke zlepšení klimatu ve městě; naopak rozvoj podél hlavních dopravních tahů by měl vystupovat vně zeleného pásu (Václav Malina). Pro rozvoj okraje města je třeba nalézt konkrétní smysl, protože jeho plocha je obrovská a nelze jej plošně zainvestovat (Lukáš Vacek). Byla připomenuta i nedávná návštěva bývalého bogotského starosty Enrique Peñalosa, jenž se podívoval nad tím, proč nově budované struktury na okrajích města vůbec nevycházejí z urbánních principů osvědčených v historickém centru.

Jaký je vztah ke strategii?

Provázanost Metropolitního plánu na strategické koncepce byla často zmiňovaným tématem. Tomáš Ctibor uvedl, že na Útvaru rozvoje města probíhá mapování strategických plánů jednotlivých městských částí. Jejich prostým složením však nelze dosáhnout fungujícího dokumentu, neboť tyto strategie řeší především lokální problémy a je nutné je vzájemně koordinovat; lokální strategie by měla mířit na nástroje, kterými městská část reálně disponuje. Zejména v případě okrajů města je důležité, aby fyzickému promítnutí rozvojových záměrů v územním plánu předcházely nástroje strategického plánování. Několikrát zazněla potřeba inovovat institucionální rámec tak, aby byla zřetelně stanovena pravidla rozhodování a chování v území.

Důležité je dbát na implementaci strategií. Té lze dosáhnout pouze pouze důkladnou diskuzí s aktéry rozvoje, aktivními uživateli města, kteří musejí na přípravě participovat a dohodnuté principy akceptovat; mezi nimi byla zdůrazněna role městských částí, pro něž je zahajována série přednášek a diskuzí.

S plnou vážností musí být zhodnocen potenciál i deficity Prahy z ekonomického hlediska. Ekonomická aktivita v lokalitách je nejdůležitější determinant kvality života i udržitelnosti (Petr Štěpánek). Budoucnost lokality závisí na schopnosti udržet běžný život – obchody, poskytování služeb a podobně. Velmi problematicky lze předvídat nejen budoucí politickou situaci, ale i ekonomické vlivy: velké investice mohou zcela změnit nyní diskutovaná paradigmat (Dan Merta). Strategická témata jsou dvojího druhu: prvním je odstraňování starých nedostatků (vyrovnávání se obecnému standardu v deficitních lokalitách), druhým je rozvoj, přinášející lepší kvalitu (Radim Perlín).

Hlavní témata okraje města

Jako nejproblematictější rys představených tezí diskutující vnímali malý důraz či úplnou absenci lidského faktoru. Sociologické problémy města je třeba tematizovat, plán by neměl opomíjet interpretaci města prostřednictvím kontinuit a diskontinuit, měl by naopak předjímat budoucí tlaky - demografické, sociální a další (Miloš Havelka). Při plánování rozvoje je nutné vycházet z existujících jader aktivit (Jan Kasl). Jaromír Hainc podotkl, že zpracování plánu se na Útvaru rozvoje města podílejí také antropologové a sociologové a již při vymezování lokalit se ukázalo, že jejich pohledy se do značné míry protínají s urbanistickým vymezením.

Strategie imploze bude mít velký význam pro dění za vymezeným okrajem. Elity opouštějí město, což mění kulturní situaci, naopak imigrační vlny probíhají prostřednictvím již usídlených rodin. Obraz města se za posledních 20 let výrazně proměnil také tím, že došlo k odlivu obchodní aktivity z centra na okraj (Zdeněk Zavřel) a s tím související změně životního způsobu obyvatel. Lokality na okraji města se stávají monofunkčními, což způsobuje řadu problémů (především v dopravní dostupnosti). Okraj přitom není homogenní, lze zde najít části, které si udržují dlouhodobou kvalitu, stejně jako degradované periferní oblasti. V rozdílných čtvrtích je možné vysledovat různé trendy lokálních politik, které mohou směřovat buď k podpoře komunitního rozvoje místa, nebo také vést ke snižování kvality života a v důsledku toho k odchodu střední třídy (Olga Škočová). Zajímavým fenoménem je etologie sídlištního života, řada aktivit a forem každodennosti dosud není systematicky zkoumána (Miloš Havelka). Významným úkolem plánu je hierarchizace aktivit. Pokud má dojít k intenzifikaci centra, musíme mu najít nový smysl (Lukáš Vacek). Jako jeden z možných přístupů bylo zmíněno téma "Praha kreativní", jehož cílem je podpora ožívování centrální části města. Bude-li zamezeno vylidňování centra, omezí se tím také dosavadní růst poptávky po dopravě. Převážná většina ekonomických subjektů jsou dnes malé kanceláře do 5 pracovníků, je velmi obtížné modelovat toky, neboť se nejvíce podobají brownovu pohybu částic (Milan Körner). Pro vnější pásmo města je zároveň typické, že jsou zde umísťovány rozsáhlé infrastrukturní stavby; dochází k vyostřování konfliktu s obyvateli, kteří se chtějí považovat za pražany, ale jsou zatěžováni negativními vlivy těchto koridorů (Kateřina Szentesiová).

Závěrem

Současné plánování nemůže počítat s přetlakem poptávky a přebírat plánovací vzorce devadesátých let minulého století. Naopak nás čeká množství problémů ekonomických (které snad umíme pojmenovat), sociálních (které umíme přiznat) ale i dalších, dosud neidentifikovaných (Igor Kovačevič). Praha má vybudovanou bohatou infrastrukturu, ale nemá ji naplněnou "těstem". Nastíněné teze ukazují příležitost se stáhnout z dosavadní expanze a připravit na hrozbu budoucích otřesů (Petr Hlaváček). Primátor Tomáš Hudeček zdůraznil myšlenku z počátku prezentace, podle níž je nutné město směřovat dovnitř, jinak její společnost nebude schopna ekonomicky udržet. Proveditelnost vizí a odpovědi na reálné, identifikované problémy města musí být hlavním tématem Metropolitního plánu.

Zapsal: Ing. arch. Miroslav Šajtar